

նախով այդ կարգի հրատարակութիւններով մեզի ընծայարկերու անխնայ գլխակարգութիւնները, ինչպէս նաև անոնց մշակումի ձևն ու բովանդակութիւնը, թոյլ կուտանք մեզի հոս ըսելու թէ անոնք առհասարակ մեզի կը բերեն մեր մտաւոր ու ընկերային կեանքի տարուան մը տարտամ հաւուկէիւր բայց ոչ արժեկէիւր: Երբ այս պարագան ուզենք մասնաւորել Կարօ Գէորգեանի նուաճումներու մօտեցած «Տարեգիրք»-ներուն համար, կը տեսնենք թէ «Տարեգիրք»-ի գրական բաժինին մէջ արժանաւայել կերպով չէ ներկայացուած Հայաստանի և սփիւռքի գրականութեան հունձքը: Հոն չկան գլխաւոր գործները իրենց լաւագոյն արտագրութիւններով և նորերը իրենց յուսադրիչ թեւաբախումներուն մէջ: Կը խորհիմ թէ մեր իրաւունքն է ասիկա պահանջել Տարեգիրքի մը գրական բաժինէն:

Երկրորդ, օտար գրական դէմքերու և գործերու վերբերումները ամբողջական չեն: պատահական ու՛շատ մասնակի նշումներով միայն բաւարարուած: Աղքատ են նոյնպէս զեղարուեստի բաժինը, ինչպէս նաև պատմական և բանասիրական մարզերը: Այս ցուցումները գործը քննադատման ենթարկելու նպատակ չունին, ոչ ալ գործին արժէքը նուազեցնելու ճիգ, այլ արդար բաղձանք մը Տարեգիրքը աւելի կատարիալ տեսնելու, որովհետեւ ինչ որ Կարօ Գէորգեանը ջանացած է ընել, վեր է ամէն զնահատանքէ, և արժանի շնորհաւորութեան ու համակրանքի:

Գաւով վերջարանին մէջ իր յայտնած տեսակէտին, թէ Տարեգիրքի խմբագիրը պարտաւորուած կը զգայ իր քաղաքական ուրոյն գիծը ունենալու, մեզի կը թուի անհեթեթ, տրուած ըլլալով թէ Տարեգիրքի պարտքն է իր մէջ աւազանելու անխափ սփիւռքի հայութեան մօքի, սրտի և կենցաղի բոլոր արժէքներն ու արտայայտութիւնները:

Կուսակցական խտրականութեան ոգին սփիւռքի հայութեան մէջ սկսած է արդէն իր աւերը: զժրախտաբար հանդիսատես ենք մենք այսօր զիրար չհանդուրժող այնպիսի երևոյթներու, որոնք տրամօրէն անմարդկային են և ասիկա նոյն ժողովուրդին և արիւնին պատկանողներու միջև: Իւրա-

քանչիւր կողմը ոչ միայն չի յարգեր հակառակորդ կողմին մօքի ու սրտի արժէքները, այլ առաջ կ'երթայ խտրելու նաև մեռելները, որոնց գործը ժողովուրդին է այլևս ամբողջ հայութեան: Երեսկայել որ Վարուժանը արժէք է մէկ կողմի համար միայն, իսկ Թէքէեանը միւս կողմին: Քաղաքական պիտակներու այս գրահաւորումը իր պայքարի զէնքերով մեր մշակոյթին մէջ կեցած չէ միայն, այլ նաև մեր ընկերային և ընտանեկան կեանքին մէջ: Ահա թէ ինչու անհեթեթ և փրատակար կը նկատենք զաղափարային տարակարծութիւններու այս անհամեմատ տարածքը, մեր միտքը, մեր սիրտը և մեզ իրարմէ այլա-մերժօրէն բաժնելու աստիճան:

Այս բոլոր նշումներով հանդերձ, Կարօ Գէորգեանի «Ամէնուն Տարեգիրքը» մեծ յաջողուածք մըն է, արժանի ջերմ զնահատման և կը լեցնէ բաց մը՝ որ միայն իրմով կը զոհացուի:

Ե.

ՊԱՐԸ ՅՈՅՍԻՆ

(Քերթումներ)

Ա. Ե. Ե.

Երևան, 1955

ԱՅՆԷ՝ը ծանօթ է Սփիւռքի ընթերցող հասարակութեան իր Մուր Յաւեր, Տեսիլք Գիւնովի և Պարը Յոյսիճ երեք բանաստեղծական հատորներով: ԱՅՆԷ ծածկանունին ներքև սքօղուած այս համակրելի քերթողը, Պէյրուսի և Երուսաղէմի հայութեան ծանօթ խոստմնալից բժիշկ Կ. Յ. Կարապետեանն է, որ հակառակ իր ասպարէզի պարտադրանքներուն, համեմատաբար կարճ ժամանակաշրջանի մը ընթացքին, հեղինակը կրցած է ըլլալ վերոյիշեալ երեք բանաստեղծական հատորներուն:

Անել իր առաջին երկու հատորներուն մէջ երգած է պատանիի ու ապա երիտասարդի կարօտները, սէրերը, տրամուլիւնները, յուշերը և յաճախ յուսարկումները, նման իր տարիքի բոլոր քերթողներուն, որոնց հոգիին մէջ կեանքն ու անկէ եկող զգացումները ամէն օր թառ ու ստեղ կը փոխեն: Ուրախ ենք սակայն հոս յայտա-

բարեկէ կարենալու թէ անձնական ապրումի այս պայմանները իր մէջ իրենց խորքը ապահովելէ յետոյ՝ կը լրանան և կը պսակուին նաև ձեռն պայմանով, որ ուրիշ բան չէ բայց խորքի բարեղէպ արտայայտութիւնը: Միւս կողմէն Անեկին չեն պակսիր խառնուածք ու տաքութիւն, բայց մանաւանդ համամանութիւն մը, որ իր բոլոր արտայայտութիւններուն կուտայ անձնայնութեան կնիք մը, համախմբելով իր անձնականութեան ցրիւ մասերը և տալով անոնց իւրայատուկ դրոշմ մը:

Յաւալի է որ իր առաջին հատորը չունեցու իրեն արժանի անդրադարձը, իսկ երկրորդ հատորին առիթով եղան այլ ընդ այլոյ արտայայտութիւններ, հետի ազնիւ և լուրջ դատումի մը արարքէն, որոնց առիթը կուտային իր քիչ մը շատ կեանքին մօտեցումները, անոր առօրեային խառնուելու աստիճան: Սակայն արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել թէ Տեսիլք Գինովի հատորին մէջ եթէ կը պակսին դասական արտայայտութեան մը վայել խնամք և փոյթ, միւս կողմէն հատորը հարուստ է մեր օրերու կեանքը դիմաւորելու և ներկայ պահանջներով արտայայտուելու տուրքերով, ուր ընթերցողին քիմքը աշխարհի դիրտին ու լեզրին համը առնելու չափ կը մօտենայ կեանքին:

Պարբ Յոյսին, առաջին երկու հատորներուն վրայ յաւելում մը ըլլալէ յետոյ՝ անոնցմէ կը գատուի այն խորունկ յուզումով զոր հատորը լեցնող իւրաքանչիւր քերթուածը ունի իր մէջ մութ ու բարախուն: Յուզումը զոր կ'ապրինք բանաստեղծի հաշտոյն, մեզի կուգայ նախ մարդէն ապա արուեստէն: Անոնք որ անծանօթ կը մնան այդ կտորներուն տուն տուող առիթներուն՝ ըլլան զուցէ վերապահ, սակայն անոնք որոնք հաղորդ են բանաստեղծը՝ յուզող եղբարացաւին, որ իր հոգին կը լեցնէ անցեալի քաղցրութիւններով և ներկայի կարօտով, պիտի զգան հոսիլը կրակէ կայլակներուն՝ զոր այդ քերթուածները կը պատմեն այնքան դառնօրէն և քաղցր ափսոսանքով:

Վերջին այս հատորին մէջ Անեկը կարելի է կոչել ցաւի և կորուսած սիրոյ եր-

գիչ: Իր ձայնը տխուր է, յուսահատ ըլլալու չափ տխուր, որովհետեւ ան, ինչպէս այնքան յանկուցիչ կերպով ըսուած է, իր վէրքերէն կը շինէ իր երգերը: Իր զգացումները անսովոր ըլլալով հանդերձ վայելչութիւն մը ունին: Բնութեան, մարդոց և կնոջ նկատմամբ իր կեցուածքը հաւասար է զանոնք արտայայտել ուզող արուեստի որակին: Իր տողերը մեզ անսովորին չեն տանիր, սակայն մեր առջև կը բանան խորունկ տրամութիւններու շղարշներ՝ որոնց ներքև սուգի է նստեր իր հոգին: Համեստ են իր տեսիլները, սակայն հաճելի ու ներդաշնակ են իր տողերը, զգացումներու խորքին վրայ բացուող:

Հակառակ որ Անեկի յոյդերու և մտապատկերներու մէկ կարեոր մասը զգացական և պարագայական են, միմապական զգացումը, սիրոյ կորուստէն յետոյ, գինք կ'ընէ խաղաղ ու քաղցր, հասած ներքին բարեկացման, պարզութեան և պայծառութեան: L. C. և Coma ընդհանուր խորագիրներուն տակ եկող քերթուածները իր քաղցր սիրոյն մէջ վիրաւոր հոգիի մը դալալներն են, սովորական սիրայոյդներէն վեր խորութեամբ, քնքուշ մպխալ մը պէս թառած վաղուան յոյսի թեւերուն, ուրկէ ան կը դիտէ իր երիտասարդութիւնը, այլևս տրտում ու խոնջ կեանքէն:

Անեկը սոխակին պէս վարդիւփուշով իր սիրտը պատռելէն յետոյ՝ միայն զգաց սիրոյ տառապանքը, և երգեց զայն Պարբ Յոյսին հատորով, քաղցրօրէն տրտում և տրտօրէն քաղցր: Շատ յաճախ վէրք պատճառողներէն աւելի կ'արժեն երգերը, երանի անոնց որոնք գիտեն իրենց վէրքերէն երգեր յօրինել:

ԵՂԼՎԱՐԴ

